

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΤΩΝ ΑΓΓΡΑΦΩΝ

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Πουλίσσα ἀνωτέρω δημοσιευόμενας ἐπιγραφὰς τῆς Εὐρυτανίας δημοσιεύω ἐνταῦθα ἐπιγραφὰς τινάς, ἃς κατέγραψα κατὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν περιοδείαν, ἣν ἐπεχείρησα τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1926 εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀγρᾶφων.

Χωρίον Καρύτσα τέως δήμου Δολόπων. Ἐπὶ ἀποκρήνου βράχου ὑφουμένου εἰς τινα ἀπόστασιν ὑπερθεν τοῦ χωρίου εὕρηται μονὴ τιμωμένη εἰς ὄνομα τῆς Παναγίας Φανερωμένης. Ὀνομάζεται δ' αὕτη καὶ Παναγία Πελεκητὴ λόγῳ τῆς κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ πλέον κατασκευῆς τῆς ἐντὸς κοιλότητος τοῦ βράχου πελεκηθείσης. Ἡ μονή, πλὴν τῶν σπηλαιωδῶν κελλίων τῆς, περιλαμβάνει καὶ δύο ναοὺς. Ὁ εἰς τούτων εἶναι τρουλλωτός, τύπου ἄθωνικοῦ, ἣτοι μετὰ πλευρικῶν χορῶν καὶ ἄνευ ἐσωτερικῶν κίωνων, κεκοσμημένος δὲ διὰ τοιχογραφιῶν ἐκτελεσθεισῶν τῷ 1666, ὧς συνάγομεν ἐκ τῆς ὑπεράνω τῆς θύρας τῆς εἰσόδου ἐπιγραφῆς ἐχούσης οὕτω:

1. "Ἀνηγέρθη οὗτος ὁ πάνσεπτος ναὸς τῆς Ὑπεραγίας Ἐκκλῆσις Παναγίας Παναγίας Παναγίας παρὰ τοῦ πανοσιωτάτου ἐν | ἱερομονάχοις κνρ Παχωμίου. Ἡ δὲ ἱστορία ἐγένετο διὰ συν|δρομῆς καὶ δαπάνης τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, ὧν τὰ ὀνόματα γραφήσονται εἰς τὸν νοῦν οὐδ' | βίβλω τῶν σωζομένων. Ἐν ἔτει ρχξς' ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ. Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας κυρίου Παρθενίου, ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου ἀρχιεπισκόπου κυρίου Ἀθανασίου, ἡγουμενεύοντος τοῦ | ὁσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κυρίου Θεοφάνους.

Χεῖρ ἐπιτελοῦς Ἰακώβου α[×](=μοναχοῦ) καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Δημητρίου ζροε',,,

Ὁ δὲ δεῦτερος ναός, τιμώμενος εἰς μνήμην τῆς Ἀναλήψεως εἶναι μονόκλιτος βασιλικὴ μετὰ νάρθηκος, ἐστεγασμένη διὰ κυλινδρικήσ καμάρας μετὰ ἐνισχυτικοῦ τόξου ἐν τῷ μέσῳ. Αἱ τοιχογραφίαι τοῦ ναοῦ τούτου εἶναι ὀλίγα ἔτι προγενέστεραι τῶν τοῦ ἄλλου, ὧς διδάσκει ἡ κάτωθι ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ὑπεράνω τῆς πρὸς τὸν νάρθηκα θύρας.

2. "Ἀνηγέρθη ὁ θεῖος οὗτος καὶ πάνσεπτος ναὸς τῆς Ἀναλήψεως παρὰ τοῦ πανοσιωτάτου | ἐν ἱερομονάχοις κυροῦ Παχωμίου. Ἡ δὲ ἱστορία ἐγγένη διὰ ἐξόδου τοῦ τιμω|τάτου καὶ εὐγενεστάτου κυροῦ Μάνου εἰς βοήθειαν αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ υἱοῦ Δημητρίου Μορφέσι ἐκ κώμης Νεοχωρίου ἔτει ζροξβ' ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου ἀρχιεπισκόπου Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου κυροῦ Ἀθανασίου, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας κυροῦ Ἰωαννικίου. Χεῖρ Ἰω^ω" (=Ἰωάννου) καὶ Νικολάου ἱερέος καὶ Ἰακώβου ἱερομονάχου. Ἐπει ἀπὸ ἡν' μχγδ' μην(ός) Σεπτεβρίου εἰς τοὺς ἡ',,,

Τρεῖς ὥρας πρὸς νότον τῆς Καρύτσης εὑρηται τὸ ἐκ κλάδου τινὸς τῆς βυζαντινῆς οἰκογενείας τῶν Βρανάδων ὀνομασμένον χωρίον Βρανιανά. Εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ χωρίου τούτου σώζονται 3-4 παλαιοὶ ναοὶ ἐν σχήματι βασιλικῆς. Ὁ μεγαλύτερος τούτων τιμώμενος εἰς μνήμην τῆς Ἀγ. Παρασκευῆς εἶναι κατάγραφος ἐκ τοιχογραφιῶν τοῦ 1648 μῆ εὐρισκομένων ὅμως εἰς ἡν καλὴν κατάστασιν εὑρηται αἱ τῶν δύο προηγουμένων ναῶν τοιχογραφίαι. Ἄνωθεν τῆς πλαγίας (νοτίας) θύρας τοῦ ναοῦ εὑρηται ἡ ἐπιγραφή:

3. “Ἀνιστορήθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς | τῆς ἁγίας ὀσιομάρτυρος
τοῦ Χριστοῦ Παρασκευῆ διὰ | ἐξόδου καὶ συνδρομῆς τον τιμοτάτον ἀρχόντον
κυροῦ Ἀγγέρου καὶ Ἀρμάγου . . . . . ση σὺν γυναιξὶ | καὶ τέκνοις αὐτον.
Ἐπὶ ἔτους ζρns’ Ἐτελειοθεὶ ἐ μηνὶ σεπτεβρίου μθ’ .”

Χωρίον Μύρσει. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ διατηρεῖται ναὸς μέγας, διαστάσεων 9.00×13.80 μ., τύπου ἀθωνιτικοῦ μετὰ τεσσάρων ἐσωτερικῶν κίονων ἀνεχόντων τὸν τροῦλλον. Ὁ ναὸς εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὸν ἀρχάγγελον Μιχαήλ. Ἐν τῇ προθέσει ὑπὸ τοὺς πίνακας τῶν κτιόρων καὶ δωρητῶν εὑρηται ἡ χρονολογία ,αφξθ’ (=1569). Καὶ ὁ ναὸς οὗτος εἶναι κατάκοσμος ἐκ τοιχογραφιῶν γενομένων κατὰ τὸ ἔτος 1591, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ὑπεράνω τῆς θύρας τῆς εἰσόδου γεγραμμένη ἐπιγραφή ἔχουσα οὕτω:

“Ἰστορήθη ὁ θεῖος οὗτος καὶ εὐαγῆς ναὸς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μιχαήλ
διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν τῶν κατοικούντων
ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ ἀρχιερατεύοντος τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου κυρίου
Διονυσίου Δηζῆς | καὶ Ἀγρᾶφων. Ἐν ἔτει ΑΦηΑ’ διὰ χειρὸς Γεωργίου
Γεωργίου καὶ Γεωργίου Ἀναγνώστου .”

Χωρίον Χρύσου. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὑπάρχουσι ἱκανοὶ παλαιοὶ ναοί, ὧν σπουδαιότεροι εἶναι αἱ βασιλικαὶ τῆς Ἀγ. Παρασκευῆς καὶ ἡ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἄξιος προσοχῆς εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῆς κόγχης τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, ἣτις καταλαμβάνουσα ὅλον σχεδὸν τὸ πλάτος τοῦ ναοῦ σχηματίζεται δι’ ἐναλλασσομένων ὀρθογωνίων καὶ ἡμικυκλικῶν σηκῶν διηκόντων ἄνω μέχρι τοῦ γείσου. Τῆς τε Ἀγ. Παρασκευῆς καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τὰ τέμπλα εἶναι παλαιά, καλῆς τέχνης ξυλόγλυπτα ἔργα μετὰ χρονολογίαν 1732. Φέρουσι δὲ καὶ εἰκόνας μετὰ τῶν ἑξῆς ἐπιγραφῶν καὶ χρονολογιῶν:

(Ναὸς Κοιμήσεως). Εἰκὼν τῆς Ὀδηγητρίας

Δέησις τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ Θεοδώρου Σπάθη.

Τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν φέρει καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ εἰκὼν τοῦ Προδρόμου φέρει τὴν χρονολογίαν 1737, ἡ δὲ τῆς Κοιμήσεως 1736.

ΑΝ. Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ